

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/124/2020
Identifikačné číslo spisu:	4116206751
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:4116206751.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. D., bývajúceho v L., G. XX, zastúpeného spoločnosťou JUDr. Peter Havlík advokátska kancelária s.r.o., so sídlom v Nitre, Damborského 13, IČO: 50 361 864, v mene ktorej koná JUDr. Peter Havlík, konateľ a advokát, proti žalovanému Ľ. J., bývajúcemu v L., Š. XXX/XX, zastúpenému spoločnosťou AKMK, s.r.o., so sídlom v Nitre, Farská 30, IČO: 36 859 061, v mene ktorej koná Mgr. Marek Kováč, konateľ a advokát, o neúčinnosť právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/129/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. septembra 2019 sp. zn. 7Co/142/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 19. septembra 2019 sp. zn. 7Co/142/2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. októbra 2017 č. k. 15C/129/2016-88 rozhodol, že darovacia zmluva z 21. februára 2013 uzatvorená medzi darcom Ľ. J. a žalovaným ako obdarovaným, ktorej vklad do katastra nehnuteľností bol povolený rozhodnutím Správy katastra z 25. marca 2013 pod č. E. XXXX/XX, predmetom ktorej je prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaných na LV č. XXXX k. ú. G. Y., obec L., ako pozemok p. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1000 m² je voči žalobcovi neúčinná. Žalobcovi priznal nárok na plnú náhradu trov konania. Vykonaným dokazovaním mal preukázať, že dlžník žalobcu Ľ. J. je otcom žalovaného, teda ide o blízke osoby v priamom rade podľa § 116 Občianskeho zákonníka. Ľ. J.Í. je dlžníkom žalobcu na základe právoplatného trestného rozkazu Okresného súdu Dunajská Streda sp. zn. 2T/264/2012. V súvislosti s touto pohľadávkou žalobcu je vedené exekučné konanie súdnym exekútorom C.. D. G. pod č. EX 2168/2013. Dňa 21. februára 2013 uzavreli Ľ.O. J. ako darca a žalovaný ako obdarovaný darovaciu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k špecifikovaným nehnuteľnostiam. Vklad vlastníckeho práva do katastra bol povolený 23. marca 2013. Súd prvej inštancie, aplikujúc § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, dospel k záveru, že dlžník chcel znemožniť veriteľovi (žalobcovi) možnosť dosiahnuť uspokojenie jeho pohľadávky, a preto dotknuté nehnuteľnosti daroval svojmu synovi - žalovanému. Žalobca preukázal vymáhateľnosť svojej pohľadávky voči veriteľovi v exekučnom konaní, ďalej skutočnosť, že právny úkon (darovacia zmluva) dlžníka ukracuje uspokojenie vymáhateľnej

pohľadávky žalobcu a úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa. Uviedol, že vzhľadom na blízky príbuzenský pomer dlžníka a žalovaného musel byť žalovanému ako druhej strane odporovaného právneho úkonu úmysel dlžníka ukrátiť žalobcu ako veriteľa známy, teda o ňom vedel alebo musel vedieť. Skonštatoval, že daný právny úkon dlžníka - darcu ukracuje uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky žalobcu ako veriteľa a že objektívne došlo k zmenšeniu majetku dlžníka. Preukázanie úmyslu dlžníka, že mienil ukrátiť právnym úkonom svojho veriteľa - žalobcu nie je podmienkou odporovateľnosti vtedy, ak druhou stranou sú osoby blízke dlžníkovi. Úmysel dlžníka v takomto prípade zákon predpokladá a je na osobách dlžníkovi blízkych, aby preukázali opak, t. j. že úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa nemohli aj pri náležitej starostlivosti poznať. Súd prvej inštancie z dôvodu hospodárnosti a efektívnosti konania nevypočul dlžníka Ľ. J., otca žalovaného, nakoľko bol účastníkom darovacej zmluvy. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 ods. 1, 2 a § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 19. septembra 2019 sp. zn. 7Co/142/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Po preskúmaní napadnutého rozsudku a konania, ktoré mu predchádzalo zistil, že nie je daný ani jeden z odvolacích dôvodov, a preto rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 CSP. Vo vzťahu k námietke žalovaného o neodročení pojednávania nariadeného na 19. októbra 2017 uviedol, že súd prvej inštancie postupoval podľa § 183 a § 184 CSP, pričom dôvod uvádzaný žalovaným v žiadosti o odročenie pojednávania nepovažoval za dôležitý, pretože žalovaný mal možnosť zvoliť si právneho zástupcu skôr ako deň pred pojednávaním. K námietke nevykonania navrhnutých dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností uviedol, že zhodne so súdom prvej inštancie nepovažoval v danej veci za potrebné vypočutie dlžníka, pretože existencia vymáhateľnej pohľadávky bola dostatočne preukázaná listinnými dôkazmi. Čo sa týka iného majetku, z ktorého by mohla byť pohľadávka uspokojená, na preukázanie tejto skutočnosti by výpoveď navrhovaného svedka nestačila. K otázke včasnosti podania žaloby uviedol, že žalobca podal žalobu v prekluzívnej 3 - ročnej lehote v zmysle § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dôvodil, že prevod práva k nehnuteľnosti dlžníka, ktorý sa zapisuje do katastra nehnuteľností, na osoby blízke dlžníkovi možno považovať za odporovateľný právny úkon len vtedy, ak na jeho základe došlo k vkladu práva do katastra nehnuteľností. Tento záver odôvodnil poukazom na rozhodnutie Rc/41/2001 publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk Českej republiky a rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky z 12. júna 2008 sp. zn. 21Cdo/4333/2007. Dodal, že zmluva o prevode nehnuteľností predstavuje tzv. nadobúdaci titul a jej uzatvorením k prechodu vlastníctva ešte nedochádza. K ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa môže dôjsť až tým, že veriteľ prestane byť vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti. K splneniu zákonných podmienok odporovateľnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka uviedol, že existencia vymáhateľnej pohľadávky žalobcu voči otcovi žalovaného vo výške 39.401,97 eur bola preukázaná rozhodnutím Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 2T/264/2012. Z dokazovania vyplynulo, že v čase uzatvorenia darovacej zmluvy boli darca Ľ. J. a žalovaný ako obdarovaný blízkymi osobami v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka. Ďalej konštatoval, že žalovaný neunesol dôkazné bremeno ohľadom skutočnosti, že ani pri náležitej starostlivosti nemohol poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa. Nepreukázal, že pri uzatváraní zmluvy vynaložil náležitú starostlivosť o to, či predmetnou zmluvou nedôjde k zbaveniu sa majetku zo strany jeho otca s úmyslom ukrátiť žalobcu ako veriteľa. Dodal, že posúdením požiadavky vynaloženia náležitej starostlivosti zo strany blízkej osoby dlžníka sa už zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v uznesení z 30. marca 2017 sp. zn. 5Obdo/4/2016 (R 67/2017). Dospel k záveru, že v prejednávanej spore konanie žalovaného v súvislosti s uzatvorením odporovanej darovacej zmluvy nesvedčí o jeho snahe zistiť alebo sa aspoň dozvedieť o úmysle otca (dlžníka) ukrátiť žalobcu ako veriteľa. Obranu žalovaného, že v čase uzatvorenia darovacej zmluvy mal vedomosť len o tom, že jeho otec kúpil dotknutý pozemok v roku 2008 s úmyslom darovať mu ho pre budúcu výstavbu rodinného domu v jeho susedstve, vyhodnotil ako nedostatočnú z hľadiska preukázania vynaloženia náležitej starostlivosti blízkej osoby. Argumentoval, že otec žalovaného bol dlžníkom viacerých veriteľov, nebol schopný plniť svoje splatné záväzky a zmaril uspokojenie pohľadávky žalobcu ako svojho veriteľa na úkor iných veriteľov, za čo bol právoplatne odsúdený trestným rozkazom a zároveň mu bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi ako poškodenému sumu 39.401,97 eur, ktorá mu bola priznaná

vykonateľným rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda z 9. októbra 2009 č. k. 11Cb/85/2005-375. Na základe skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný v súvislosti s darovacou zmluvou nepreukázal, že vo vzťahu k úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa postupoval s náležitou starostlivosťou. Nestotožnil sa s obranou žalovaného, že dlžník v čase podania žaloby a aj v čase uskutočnenia odporovaného právneho úkonu (darovacej zmluvy) disponoval iným majetkom, z ktorého mohla byť uspokojená pohľadávka žalobcu. Mal za to, že žalovaný v konaní pred súdom prvej inštancie nepreukázal, že iný majetok postačuje pre uspokojenie pohľadávky žalobcu. Ak chcel uniesť dôkazné bremeno tvrdenia, mal súdu prvej inštancie poskytnúť relevantné dôkazy svedčiace o tom, že hodnota majetku dlžníka jednoznačne prevyšuje výšku pohľadávky žalobcu. Žalovaný až v odvolaní špecifikoval majetok dlžníka, z ktorého by mohla byť uspokojená pohľadávka žalobcu, na čo však odvolací súd s poukazom na § 366 písm. d/ CSP nemohol neprihliadať. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom uplatnil dovolacie dôvody podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a § 420 písm. f/ CSP. V dovolaní vymedzil dve právne otázky nasledovne: „Je hmotnoprávnou podmienkou neúčinnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka také kvalifikované zmenšenie majetku dlžníka, že majetok dlžníka, v dôsledku takéhoto právneho úkonu, nepostačuje na uspokojenie žalobcovej (veriteľovej) pohľadávky? Nesie žalobca (veriteľ) bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť vo vzťahu k tejto hmotnoprávnej podmienke?“ Argumentoval, že odvolací súd na posúdenie žalobou uplatňovaného nároku aplikoval správnu hmotnoprávnou normu (§ 42a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka), avšak § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka nesprávne interpretoval, ak z neho vyvodil povinnosť žalovaného preukazovať neukrátenie uspokojenia vymáhateľnej pohľadávky žalobcu. Z citovaného ustanovenia podľa jeho názoru jasne vyplýva dôkazná povinnosť žalobcu preukazovať ukrátenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, ak chce byť v konaní úspešný. Dodal, že v danom spore žalobca neunesol dôkazné bremeno vo veci preukázania ukrátenia jeho pohľadávky v dôsledku darovacej zmluvy, ktorej odporoval. Nastolené právne otázky mali byť podľa dovolateľa vyriešené tak, že hmotnoprávnou podmienkou neúčinnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka je také kvalifikované zmenšenie majetku dlžníka, že majetok dlžníka, v dôsledku takéhoto právneho úkonu, nepostačuje na uspokojenie žalobcovej (veriteľovej) pohľadávky, pričom bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť vo vzťahu k tejto hmotnoprávnej podmienke nesie žalobca (veriteľ). Pri riešení daných právnych otázok sa mal odvolací súd odkloniť od rozsudku najvyššieho súdu z 27. mája 2008 sp. zn. 2Cdo/109/2007, uznesenia najvyššieho súdu z 26. marca 2019 sp. zn. 3Obdo/59/2018 (R 52/2019), uznesenia najvyššieho súdu z 23. mája 2012 sp. zn. 1Cdo/78/2010 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 15. júna 2016 sp. zn. II. ÚS 753/2015-41. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu podľa názoru dovolateľa spočíval v tom, že preniesol dôkazné bremeno na žalovaného. Zároveň bez toho, aby mal preukázané ukrátenie veriteľa právnym úkonom dlžníka, skonštatoval preukázanie tejto skutočnosti a túto „nepreukázanú“ skutočnosť vzal ako podklad pre svoje rozhodnutie. Na tomto mieste poukázal na uznesenie ústavného súdu z 19. januára 2012 sp. zn. IV. ÚS 35/2012. Dovolateľ tiež uviedol, že v spore mal byť vypočutý dlžník ako svedok, ktorý by sa vyjadril k predpokladom odporovateľnosti právneho úkonu. Rozhodnutie odvolacieho súdu označil zároveň za zmätočné a nepreskúmateľné, pretože odvolací súd neodôvodnil základný predpoklad odporovateľnosti darovacej zmluvy - ukrátenie uspokojenia vymáhateľnej pohľadávky žalobcu. Odvolací súd vôbec neuviedol, či skutočne došlo k ukráteniu veriteľa, akým spôsobom a v akej výške. Tvrdenie, že ukrátenie žalobcu považuje za preukázané, nepodložil žiadnymi dôkazmi či úvahami. S poukazom na uvedené navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne a prizná mu voči žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania.

4. Žalobca navrhol dovolanie zamietnuť ako nedôvodné. Nestotožnil sa s tvrdením dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s ustálenou praxou najvyššieho súdu. Uviedol, že dovolateľ účelovo vykladá rozhodnutia označené v dovolaní a vyberá z nich iba vybrané vety s cieľom podporiť jeho právny názor. Mal za to, že listinnými dôkazmi preukázal dôvodnosť uplatneného nároku a predovšetkým to, že darovacou zmluvou došlo k ukráteniu jeho pohľadávky.

5. Najvyšší soud ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaný zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

11. V podanom dovolaní dovolateľ uplatnil dva dovolacie dôvody, pričom vec prejedávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020).

12. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP a tvrdil, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Touto právnou otázkou je otázka, či hmotnoprávnou podmienkou neúčinnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka je také kvalifikované zmenšenie majetku dlžníka, že majetok dlžníka v dôsledku takéhoto právneho úkonu nepostačuje na uspokojenie žalcovej (veriteľovej) pohľadávky. Dovolateľ vo vzťahu k tejto otázke ešte nastolil druhú právnú otázku, a to, či nesie žalobca (veriteľ) bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť vo vzťahu k vyššie uvedenej hmotnoprávnej podmienke.

13. K prvej právnej otázke nastolenej dovolateľom dovolací súd uvádza, že § 42a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje hmotnoprávne podmienky, za ktorých môže veriteľ odporovať právnym úkonom dlžníka. Jednou z týchto podmienok je ukrátenie veriteľa. Objektívna stránka odporovateľnosti teda spočíva v reálnom úbytku v majetkovej sfére dlžníka. Ak by zvyšný majetok dlžníka objektívne postačoval v čase odporu na uspokojenie veriteľa, nemožno odporovacej žalobe vyhovieť. Odpoveď na prvú právnú otázku tak vyplýva z hmotného práva. Dovolací súd sa preto zaoberal druhou právnou otázkou týkajúcou sa bremena tvrdenia a dôkaznej povinnosti vo vzťahu k

uvedenej hmotnoprávnej podmienke neúčinnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka.

14. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017).

15. Prvým rozhodnutím dovolacieho súdu, na ktoré poukázal dovolateľ s cieľom preukázať odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je rozsudok najvyššieho súdu z 27. mája 2008 sp. zn. 2Cdo/109/2007. V tomto prípade odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu o neúčinnosť právneho úkonu zamietol. Dovolací súd v danej veci zdôraznil správnosť záveru odvolacieho súdu, že v dôsledku právneho úkonu urobeného dlžníkmi žalobcu so žalovanou, nedošlo k zmenšeniu ich majetku do takej miery, že by to ohrozilo uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky žalobcu a tiež že žalobcovi sa nepodarilo preukázať, že by jeho dlžníci konali pri uzavretí kúpnej zmluvy so žalovanou s úmyslom ukrátiť svojich veriteľov, hoci v tomto smere spočívalo bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno práve na ňom.

16. Druhým, dovolateľom označeným rozhodnutím, je uznesenie najvyššieho súdu z 26. marca 2019 sp. zn. 3Obdo/59/2018, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 52/2019 a ktorého dve právne vety znejú nasledovne: „I. V prípade odporovateľného právneho úkonu uskutočneného medzi dlžníkom a ním spriaznenou osobou podľa § 60 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov nie je správca povinný preukazovať úmysel dlžníka ukrátiť uspokojenie prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka a ani vedomosť spriaznenej osoby o tomto úmysle. Na úspešné ubránenie sa odporovacej žalobe zaťažuje dôkazné bremeno spriaznenú osobu, aby hodnoverným spôsobom preukázala, že úmysel dlžníka ukrátiť uspokojenie prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka nemohla rozpoznať ani pri vynaložení náležitej starostlivosti. II. Pre posúdenie vynaloženia náležitej starostlivosti z hľadiska úspešnej obrany voči odporovacej žalobe nepostačuje odkaz spriaznenej osoby, na to, že spoločne s dlžníkom nevykonávala podnikateľskú činnosť, prípadne na jej dôveru v to, že dlžník chcel odporovaným právnym úkonom zabezpečiť jej budúcnosť, ak tento úkon presahuje rámec bežných právnych úkonov podľa § 10 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii.“ V danom spore odvolací súd nesprávne právne posúdil právnu otázku vzniku záväzku zo zmenky pôvodne vystavenej ako blankozmenka, ako aj právnu otázku, či dôkazné bremeno na preukázanie úmyslu dlžníka ukrátiť uspokojenie prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka pri odporovateľnosti ukracujúceho právneho úkonu dlžníka uskutočneného medzi dlžníkom a spriaznenou osobou znáša správca, alebo či zaťažuje dôkazné bremeno spriaznenú osobu, aby táto preukázala, že o úmysle dlžníka ukrátiť uspokojenie prihlásenej pohľadávky svojho veriteľa nevedela.

17. Tretím, dovolateľom označeným rozhodnutím, je uznesenie najvyššieho súdu z 23. mája 2012 sp. zn. 1Cdo/78/2010 vydané v spore o neplatnosť zmluvy o pôžičke a na ňu nadväzujúcej zmluvy o zriadení záložného práva. V tomto prípade odvolací súd v dôsledku svojho nesprávneho právneho názoru na dôkazné bremeno nepovažoval za potrebné zaoberať sa pri skúmaní platnosti zmluvy o pôžičke z hľadiska skutkového otázkou poskytnutia pôžičky (odovzdania predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi) a vo veci rozhodol, čím došlo k inej vade konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Keďže zmluva o pôžičke je podľa § 657 Občianskeho zákonníka tzv. reálnym kontraktom, podľa právneho názoru dovolacieho súdu bolo pre posúdenie otázky platnosti zmluvy o pôžičke nevyhnutné zistiť, či došlo k jej poskytnutiu - odovzdaniu peňazí. Skonštatoval, že skutočnosť poskytnutia pôžičky v konaní vždy preukazuje veriteľ, v tomto spore žalovaný.

18. Aj keď pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu nezahŕňa rozhodnutia ústavného súdu,

dovolací súd na margo nálezu ústavného súdu z 15. júna 2016 sp. zn. II. ÚS 753/2015-41 pre úplnosť veci dodáva, že v tomto prípade mali všeobecné súdy posudzovať to, či bolo žalovanými s istotou preukázané, že títo ani pri náležitej starostlivosti nemohli poznať, že vykonaním právneho úkonu dôjde k ukráteniu uspokojenia pohľadávky sťažovateľky (právnickej osoby). Krajský súd posúdil vec nedostatočne (nezaoberal sa s potrebnou starostlivosťou otázkou, či vykonaním právneho úkonu došlo k ukráteniu sťažovateľky) a svoje rozhodnutie založil na natoľko nesprávnej interpretácii a aplikácii § 42a ods. 3 písm. a) Občianskeho zákonníka, že svojím rozhodnutím zásadne poprel účel a význam tohto zákonného ustanovenia. Rozhodnutie dovolacieho súdu nebolo predmetom ústavnej sťažnosti.

19. Z uvedeného vyplýva, že v dovolateľom označených rozhodnutiach riešil dovolací súd odlišné právne otázky, a preto sa od týchto rozhodnutí odvolací súd v predmetnom spore neodklonil. Prípustnosť dovolania tak z § 421 ods. 1 písm. a) CSP nemožno vyvodzovať. Dovolací súd však nezistil, že by druhá právna otázka vymedzená v podanom dovolaní bola dovolacím súdom vyriešená, a preto je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keďže o prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP [a to z hľadiska všetkých troch procesných situácií upravených v uvedenom ustanovení pod písmenom a) až c)] rozhoduje dovolací súd.

20. V posudzovanom spore odvolací súd uzavrel, že boli splnené zákonné podmienky odporovateľnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Nestotožnil sa s obranou žalovaného, že dlžník v čase podania žaloby a aj v čase uskutočnenia odporovaného právneho úkonu (darovacej zmluvy) disponoval iným majetkom, z ktorého mohla byť uspokojená pohľadávka žalobcu. Mal za to, že žalovaný v konaní pred súdom prvej inštancie neunesol dôkazné bremeno tvrdenia, že iný majetok postačuje na uspokojenie pohľadávky žalobcu, t. j., že hodnota majetku dlžníka prevyšuje výšku pohľadávky žalobcu.

21. Podstatu dôkazného bremena, jeho zmysel, rozdelenie a procesnoprávne dôsledky jeho (ne)unesenia už najvyšší súd vysvetlil vo všeobecnosti vo viacerých rozhodnutiach (porovnaj 3Cdo/2/2016, 3MCdo/6/2010, 2Cdo/256/2012, 4Cdo/13/2009, 5Cdo/218/2012, 6Cdo/81/2010). Dovolací súd poukazuje na to, že otázka unesenia dôkazného bremena súvisí s otázkou splnenia povinnosti tvrdenia. Medzi povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou je úzka vzájomná väzba. Ak strana nesplní svoju povinnosť tvrdiť skutočností rozhodné z hľadiska hypotézy právnej normy, potom spravidla ani nemôže splniť dôkaznú povinnosť. Neunesenie bremena tvrdenia má pre stranu sporu za následok pre ňu nepriaznivé rozhodnutie. Zákon jej ukladá povinnosť tvrdiť všetky skutočnosti relevantné z hľadiska hypotézy hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer účastníkov. Táto norma zásadne určuje tak rozsah dôkazného bremena, ako aj nositeľa dôkazného bremena.

22. Ako už bolo uvedené vyššie, objektívna stránka odporovateľnosti spočíva v reálnom úbytku v majetkovej sfére dlžníka. Zmenšenie majetku dlžníka v dôsledku určitého právneho úkonu nepredstavuje dôvod jeho neúčinnosti v prípade, ak aj takto zmenšený majetok dlžníka postačuje na uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky. Ukracovanie uspokojenia veriteľovej pohľadávky je podmienkou aktívnej legítimácie a musí existovať najneskôr v čase, keď súd rozhoduje o odporovacej žalobe (§ 217 CSP). Súd bude vždy skúmať, či určitý úkon dlžníka ukrátil alebo neukrátil uspokojenie veriteľovej pohľadávky. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno o tom, že pohľadávka je vymáhateľná a že dlžníkove právne úkony ukracujú jej uspokojenie, znáša veriteľ (Fekete, I., Občiansky zákonník 1, Veľký komentár, str. 335).

23. Právna otázka nastolená dovolateľom mala byť s poukazom na uvedené vyriešená tak, že bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť vo vzťahu k ukráteniu veriteľa ako hmotnoprávnej podmienke neúčinnosti právneho úkonu podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka nesie žalobca (veriteľ). Ak chce byť žalobca v spore o neúčinnosť určitého právneho úkonu úspešný, musí o. i. preukázať také kvalifikované zmenšenie majetku dlžníka, že majetok dlžníka v dôsledku takéhoto právneho úkonu nepostačuje na uspokojenie žalobcovej (veriteľovej) vymáhateľnej pohľadávky. V danom prípade odvolací súd toto bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť nesprávne preniesol na žalovaného, v dôsledku čoho vec nesprávne právne posúdil.

24. V súvislosti s námietkou dovolateľa o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie kľúčovej právnej otázky odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred odvolacím súdom, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie, pričom odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Z uvedených dôvodov dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP).

26. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.